

НАЗВИ ЛЮДЕЙ, ПРОФЕСІЙНО ПОВ'ЯЗАНИХ З ТОРГОВО-ГРОШОВИМИ
ОПЕРАЦІЯМИ, В ДАВНЬО- ТА СЕРЕДНЬОАНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ,
ЗА ДАНИМИ СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКИХ ПРИЗВИЩ

Добровольська О.Я.

Процес виділення купців у самостійний клас в Англії відбувався в XII-XIII ст., був поступовим і набував різних форм. Так, наприкінці XII- на початку XIII ст в англійських містах створювалися так звані *gilda mercatoria* (купецькі гільдії), які захоплювали торговельну монополію в містах і об'єднували не лише торговців, але й ремісників.

Спочатку всі члени ремісничої гільдії самі торгували своєю продукцією. Але в результаті соціально-економічної диференціації робітників всередині ремісничих гільдій окремі заможні майстри займали провідне становище, поступово перетворюючись в капіталістичних підприємців, які керували роботою інших і збували готову продукцію. Такі підприємці нерідко займалися оптовою торгівлею товарами, які вони не виробляли, і навіть були пов'язані із зовнішньою торгівлею.

Для лінгвіста, що вивчає мовні засоби номінації ремісників та торговців, така обставина має суттєве значення, оскільки з неї слідує, що в XIV-XV століттях найменування не завжди носило інформацію про дійсне відношення його носія до виробництва того продукта, який послужив ознакою для номінації особи.

Так, наприклад, людина, яку в документах згадували як *citizen and goldsmith* (а в той час існувала традиція вказувати в документах громадянський статус людини, а також її належність до тієї чи іншої міської гільдії), могла бути або найманим працівником, або самостійним ремісником, який

володів власною невеликою майстернею, або багатим купцем чи фінансистом, який вкладав кошти попри ювелірної справи і в інші види виробництва.

Це свідчить про тісний зв'язок між двома сферами людської діяльності-ремеслом і торгівлею - у досліджуваній період і утруднює проведення чіткої межі між двома тематичними підгрупами: назвами ремісників та торгівців.

Наприкінці XIV століття зміцнили свої позиції власне купецькі гільдії. Заможні купці в той час нерідко фінансували окремі ремесла, забезпечуючи безпосередніх виробників сировиною та знаряддями праці. Тим самим вони поступово захоплювали керівництво виробництвом та економічно підкоряли собі виробників.

Дуже важливу роль в підприємницькій діяльності англійських купців у досліджуваній період відіграла зовнішня торгівля. Причому в XIII-XIV століттях Англія міцно посідала провідне положення серед інших країн як експортер вовни, а пізніше, в XV столітті, і вовняних тканин.

Окрім торгівлі, якою займалися купці, важливу роль відіграла і менш масштабна оптова, а також роздрібна торгівля, яка здійснювалася в крамницях, на місцевих ринках та мандрівними торговцями.

Усі вказані історичні процеси наклали певний відбиток на середньоанглійські назви людей, професійно пов'язаних з торгово-грошовими операціями. Відбилися вони і на кількості цих назв. За результатами дослідження словників, у давньоанглійській мові нараховувалося 22 назви, а в середньоанглійській мові - вже 202 [Солонович, 1986].

Аналізуючи розвиток тематичної групи назв осіб за професією в англійській мові, виділяють декілька менших лексичних угруповань:

- 1) назви торговців, купців, які об'єднують а) родові назви та б) назви торговців, що спеціалізуються на торгівлі певними товарами;
- 2) назви осіб, професійно пов'язаних з грошовими операціями (лихварі, мінйяли);
- 3) назви осіб, які є власниками заїжджих дворів, корчм [Солонович, 1986].

Ми поставили собі за мету дослідити, як ці назви представлені в прізвищах. В Англії прізвиська почали успадковуватися на початку XII століття, а наприкінці XIV – на початку XV ст. стабілізується процес перетворення їх у спадкові офіційні найменування. У цей час заняття, на яке вказувало прізвиська, співпадало з реальним основним заняттям носія цього прізвиська [Fransson, 1935: 29]. І хоча прізвища є наймолодшим класом найменувань в англійській антропонімії, однак саме вони найчастіше зберігають маловживані, а нерідко навіть утрачені слова або значення слів.

Матеріалом для нашого дослідження послужили сучасні англійські прізвища, внесені до "Словника англійських прізвищ" [Рыбакин, 1986]. За нашими підрахунками, 1383 прізвищ з-поміж 22700 утворені від назв людини за професією (що становить 6%). В їх антропоосновах закладено 489 семем лексико-семантичної групи «Назви людини за професією».

Лексико-семантична група родових назв торговців, які об'єднуються на основі того, що в їх ономазіологічній структурі не вказано об'єкт торгівлі, представлені в

антропоосновах сучасних англійських прізвищ такими назвами: brokour (с.-англ. "роздрібний торговець") у прізвищі Broker; cēarman (д.-англ. "мандрівний торговець, рознощик; крамар, торговець дріб'язком") у прізвищах Charman, Cherman, Chipman; grocer (с.-англ. "оптовий торговець") у прізвищах Groser, Grosser; hukster(e) (с.-англ. торговець дріб'язком, рознощик") у прізвищах Huckster, Huxter; mangere (д.-англ. "торговець") у прізвищах Monger, Manger, Munger; marchaunt (с.-англ. "торговець; купець") у прізвищах Marchant, Marchand, Marchent, Marquand, Merchant; rake-man (с.-англ. "рознощик") у прізвищах Rakeman, Rackman; peddere (с.-англ. "рознощик") у прізвищах Peddar, Pedder; ped(e)lere (с.-англ. "рознощик") у прізвищах Pedlar, Paddle, Pedler; sellere (с.-англ. "торговець") у прізвищах Seller, Sellers, Sellar, Sellars, Seliors, Sillar, Sillars, Siller; traunter (с.-англ. "рознощик") у прізвищах Tranter, Trantor, Trenter.

Підгрупа назв торговців, що спеціалізувалися на продажу певних товарів, представлена в антропоосновах прізвищ такими назвами: bocher (с.-англ. "м'ясник; торговець м'ясом") у прізвищах Butcher, Boucher, Boutcher, Bowcher, Bowker, Bucher; chaundeler (с.-англ. "виробник або постачальник свічок; торговець свічками") у прізвищах Chandler, Candler, Chanler, Chatler; cosser (с.-англ. "торговець кіньми") у прізвищах Cosser, Corsar, Corser, Cossar, Cossor; disher(e) (с.-англ. "виробник посуду, тарілок, мисок; торговець посудом") у прізвищі Disher; hosiere (с.-англ. "торговець панчохами, шкарпетками; виробник або постачальник панчішних виробів") у прізвищах Hosier, Hozier; mercer (с.-англ. "торговець шовком та бархатом") у прізвищах Mercer,

Mercier; potagere (с.-англ. "той, хто варив та продавав густий суп") у прізвищах Pottinger, Pettinger; pulter (с.-англ. "торговець птицею, дичиною") у прізвищах Poulter, Poulterer; saper (с.-англ. "миловар; торговець милом") у прізвищах Soper, Saper, Soaper, Sopper; sealtere (д.-англ. "солевар; торговець сіллю") у прізвищах Salter, Saulter, Sauter, Sautter, Sawter; spicer (с.-англ. "торговець прянощами, бакалійник") у прізвищі Spicer; viniter (с.-англ. "виноторгівець") у прізвищах Vinter, Vintiner, Vintor; warderopere (с.-англ. "кравець; торговець готовим одягом") у прізвищах Wardroper, Wardropper.

До підгрупи назв людей, які професійно займалися грошовими операціями, відноситься виявлена в антропоосновах прізвищ Minter, Mintor лексема minter (с.-англ. "чеканник, монетник"). Як відомо, в середньовіччі гроші карбувалися монетниками, імена їх фіксувалися на монетах. Вони були не просто ремісниками, але і входили в склад великих купецьких компаній та використовували найманих робітників. Нерідко вони виступали у ролі міняйл і банкирів.

Лексико-семантична група назв людей, які є власниками заїжджих дворів та корм, представлена в антропоосновах прізвищ такими лексемами: herberger (с.-англ. "власник заїжджого двору") у прізвищах Harberer, Haberer; host(e) (с.-англ. "трактирник") у прізвищах Host, Hoste; hostiler (с.-англ. "трактирник, власник заїжджого двору") у прізвищах Hostler, Husler, Hustler, Ostler, Oastler, Ostle; tappestre (с.-англ. "корчмарка, буфетниця") у прізвищі Tapster; taverner (с.-англ. "власник таверни, корчми, невеликого заїжджого двору") у прізвищах Taverner, Tavender, Tavener, Tavenner, Tavenor, Tavernor, Taviner, Taviner, Tavner;

tipelere (с.-англ. "власник корчми, корчмар") у прізвищах Tippler, Tipler.

Загалом 31 семема лексико-семантичної групи "Назви людей, професійно зайнятих торгово-грошовими операціями" давньо- та середньоанглійської мови (що становить понад 6% від загальної кількості назв людини за професією, закладених в антропоосновах прізвищ) послужила основою для творення 98 прізвищ, які збереглися в счасній англійській мові.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рыбакин А.И. Словарь английских фамилий. - М., 1986.
2. Солонович Т.Ф. Развитие тематической группы наименований лиц по профессии в английском языке.- АКД, Минск, 1986.
3. Fransson G. Middle English Surnames of Occupation. Lund, 1935.

